

УДК 930.1(477):930(438)(092):070(438)
DOI: 10.31651/2076-5908-2022-2-27-38

ЛАЗУРКО Лідія Миколаївна,
доктор історичних наук, професор кафедри історії
України Дрогобицького державного
педагогічного університету ім. І. Франка,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9748-9249>,
e-mail: lazurkol@gmail.com,

ВЛАДИГА Ольга Миколаївна,
кандидат історичних наук, викладач історії
Львівського вищого професійного училища
комп'ютерних технологій та будівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5444-7164>,
e-mail: olhavladyha@gmail.com

УКРАЇНСЬКА КЛЮ НА СТОРІНКАХ ПОЛЬСЬКОГО ЧАСОПISY «KWARTALNIK HISTORYCZNY» (1918–1939)

Цілісне уявлення про українську історичну науку міжвоєнного періоду неможливо скласти без урахування того, якими відклалися її образи у історіографії сусідніх народів. Вельми показовою у цьому контексті є історична наука Польщі як держави, що мала спільне з нами минуле та провадила активну боротьбу за цю історичну спадщину. Поважним репрезентантом польської історіографії вказаного періоду є часопис «Kwartalnik Historyczny», що протягом 1887–1939 рр. видавався у Львові. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму, системності, науковості, верифікації, авторської об'єктивності з використанням загальнонаукових та спеціально-історичних методів. Наукова новизна полягає у тому, що вперше досліджено образ української історичної науки міжвоєнного періоду, який відклався на сторінках часопису «Kwartalnik Historyczny». У результаті дослідження встановлено, що проблема представлення української історичної науки на шпальтах «Kwartalnika Historycznego» у перші роки міжвоєнного періоду тісно пов'язана з загостренням військово-політичної боротьби між поляками та українцями. Також після здобуття Польщею незалежності змінилися цілі і завдання національної історичної науки та відбулася її переорієнтація на проблеми власного минулого. Це знайшло своє відображення на шпальтах часопису, співпрацівники якого допіру в середині 20-х рр. ХХ ст. починають звертати увагу на повоєнний доробок українських істориків, найперше пов'язаних зі Львовом (представників школи Михайла Грушевського). Очевидно, що така ситуація була спричинена не тільки руйнуванням наукових контактів з Наддніпрянщиною, а й проблемами відбудови та організації історичної науки останньої. Допіру на початку наступного десятиліття у «Kwartalniku Historycznym» з'являються перші спроби представлення актуального стану справ в усіх дослідницьких осередках української історичної науки, змалювання її цілісного образу. Свідченням відкритості та національної толерантності редакційної політики часопису було запрошення до співпраці у ньому українських авторів: М. Андрусика, В. Заїкина, М. Кордуби. В цілому редакція «Kwartalnika Historycznego» намагалася зберігати об'єктивність у оцінках української історіографічної продукції, що було традиційно притаманно редакційній політиці часопису, спрямованій на відстоювання високих стандартів провадження історичного дослідження у дусі позитивізму навіть у міжвоєнну добу.

Ключові слова: українська історіографія, польська наукова преса, історична школа Михайла Грушевського, міжвоєнний період.

Постановка проблеми. Цілісне уявлення про українську історичну науку міжвоєнного періоду неможливо скласти без урахування того, якими відклалися її образи у історіографії сусідніх народів. Вельми показовою у цьому контексті є історична наука Польщі як держави, що мала спільне з нами минуле та провадила активну боротьбу за цю історичну спадщину. Поважним репрезентантом польської історіографії вказаного періоду є часопис «Kwartalnik Historyczny», що протягом 1887–1939 рр. видавався у Львові. Часопис створювався як орган місцевого Towarzystwa Historycznego у Статуті якого було прописано про «особливу увагу до минулого Червоної Русі» [1, 1]. Саме тому на шпальтах видання від початків його діяльності

ми бачимо значний масив інформації, присвячений проблемам як українського минулого, так і функціонуванню української історичної науки.

Аналіз досліджень. Вивчення історії «Kwartalnika Historycznego» має свої традиції, що сягають першої половини ХХ ст., коли з'явилися спроби історіографічної рефлексії з приводу діяльності Towarzystwa Historycznego [2]. Перші суто історіографічні опрацювання, присвячені цьому часопису були опубліковані у 60-80-х рр. ХХ ст.: зокрема К. Среньовська здійснила спробу осягнення образу польської історичної науки на шпальтах видання в часи його становлення, а Є. Матерніцький окреслив місце й роль часопису у польській історіографії кінця ХІХ – ХХ ст. [3; 4; 5]. Значну увагу часопису «Kwartalnik Historyczny» в контексті діяльності Towarzystwa Historycznego у міжвоєнний період приділив Т. Кондрацький. З початком ХХІ ст. історія цього наукового видання стала предметом спеціальної уваги українських дослідників, котрі звертаються, найперше, до питань української історії на шпальтах видання [6; 7; 8; 9]. Ці праці дають можливість виокремити низку перспективних для вивчення тем, однією з яких є проблема обговорення на сторінках часопису «Kwartalnik Historyczny» міжвоєнного періоду здобутків української історичної науки.

Метою статті є дослідження образу української історичної науки міжвоєнного періоду, який відклався на сторінках часопису «Kwartalnik Historyczny» – офіційного речника львівського Towarzystwa Historycznego, що з 1925 р. став всепольською організацією дослідників минулого.

Виклад основного матеріалу. У перший період існування часопису (1887–1914 рр.) до співпраці з ним активно запрошувалися українські дослідники старовини, жваво відслідковувався доробок українських вчених у дослідженні минулого України та процес становлення української історичної науки. Ситуація змінилася у наступну епоху – у міжвоєнне двадцятиліття – коли переживши часи боротьби за утвердження державної незалежності Польщі, львівський часопис «Kwartalnik Historyczny» вступив у нову фазу розвитку, пов'язану зі змінами основних завдань та функцій національної історичної науки та організаційними трансформаціями, які відбулися у львівському Towarzystwie Historycznym. Перші роки незалежності стали найбільш критичними за увесь час львівського періоду існування часопису. Фінансові клопоти, відтік фахівців та порушення наукової комунікації спричинилися до різкого зменшення обсягів часопису і відобразилися на його змістовому наповненні. Подолати цю кризу творцям часопису вдалося лише в середині 20 х років ХХ ст., що співпало в часі з перетворенням у 1925 р. локального львівського Towarzystwa Historycznego на всепольську організацію та надало «Kwartalniku Historycznemu» офіційного загальнонаціонального статусу. Останнє, своєю чергою, спричинилося до тематичних переорієнтацій часопису.

Зазнав змін у цю добу і польсько-український науковий діалог, загострений політичною боротьбою та просякнутий пам'яттю про недавнє військове протистояння. Проте якщо гостра внутрішньополітична ситуація в державі не могла не позначитись на характері стосунків між істориками обох народів [10], то редакція «Kwartalnika Historycznego», декларуючи потребу провадження об'єктивних досліджень, намагалася зберегти толерантність у представленні подій спільної історії та вимагала цього від українських колег, що було традиційно притаманно національній політиці часопису [8, 87].

У міжвоєнне двадцятиліття українська тематика продовжує цікавити співпрацівників часопису. Попри те, що львівське Towarzystwo Historyczne у 1925 р. стало Polskim Towarzystwem Historycznym, історія південно-східних земель ще тривалий час посідала домінуючі позиції на сторінках його офіційного речника. Але авторами абсолютної більшості цих матеріалів були польські науковці, які у міжвоєнний період активізували працю над концепцією інтегрального зв'язку Червоної Русі та Польщі, намагаючись довести, що після татарської навали прихід поляків на ці землі спричинився до їхнього відродження. Вони дивилися на минуле Червоної Русі з погляду історії Польщі, намагаючись з'ясувати те, як введення цих земель в кордони польської держави вплинуло на її долю. Історія Русі як самостійного предмета досліджень, на відміну від українських дослідників, не входила до кола їхніх зацікавлень. Водночас автори часопису продовжували зацікавлено, хоча на початках і доволі ситуативно, відслідковувати праці українських істориків, особливо ті, котрі стосувалися проблематики спільного минулого.

У перші повоєнні роки спостерігалося зниження активності польсько-української наукової співпраці. Різко скоротилася кількість наукових контактів через спричинене обставинами війни розпорошення наукових кадрів з обох сторін. Не сприяла налагодженню наукової співпраці спрямована на полонізацію політика польської влади в галузі науки та освіти [10; 11; 12; 13]. Згадувані вище процеси яскраво відобразилися на сторінках часопису, у якому допіру на початку у 1923–1924 рр. почали з'являтися перші докладні рецензії на повоєнні дослідження українських науковців.

Ці дописи дають нам уявлення про те, якою бачилася авторам «Kwartalnika Historycznego» українська історична наука окресленого періоду. Образ її постає з аналізу матеріалів різноманітних історіографічних форм – досліджень українських і польських науковців, критичних оглядів, полемічних заміток, некрологів, тощо. Але традиційна зорієнтованість часопису на критико-інформаційну діяльність зумовлювала домінування на його шпальтах рецензій, завдяки чому ця рубрика була особливо інформативно насиченою та дискусійною. Як вважає В. Тельвак, саме аналіз матеріалів рецензійної рубрики «Kwartalnika Historycznego» дозволяє показати через «прикладну теорію» – інструментальне і конкретне застосуванням теоретико-методологічних конструкцій – теоретико-методологічну складову публікацій українських істориків так, як її бачили співпрацівники часопису. Адже загальним завданням рецензій, опублікованих у часописі, було концентрування уваги на методичних і методологічних аспектах дослідження, тобто на тих епістемологічних засадах, котрі дозволили автору вирішити поставлене перед собою завдання [8, 84].

У міжвоєнний період, як і у попередні роки, розгортання «української теми» традиційно проходило по лінії гострої дискусійності. Це підсилювалося та ускладнювалося ще й наростанням конфронтації у тогочасних польсько-українських стосунках. Назагал умови гострого національного протистояння до певної міри визначали й тематику обговорюваних на сторінках журналу проблем, серед яких домінували польсько-українські стосунки. Так у питаннях, пов'язаних з давньою історією, польські дослідники міжвоєнного періоду продовжували дискутувати зі своїми українськими колегами щодо правомірності вживання етноніма «Україна», наголошуючи на некоректності використання його для означення південно-східних територій починаючи від XIII ст., як це нерідко практикувалося їхніми опонентами. Ця історіографічна традиція, що була утверджена в працях М. Грушевського та його учнів, на думку польських дослідників, була наслідком ідеологізації історіографічного процесу з певною політичною метою. Зокрема Ч. Франкевич у рецензії на працю М. Чубатого «Західна Україна і Рим в XIII ст. в своїх змаганнях до церковної унії», опублікованої на сторінках «Kwartalnika Historycznego» в часи найгострішого польсько-українського протистояння – у 1919 р., висловлював застереження з приводу вживання термінів «Україна» і «українці» в контексті подій XIII ст., зауважуючи, що «і до пізніших епох вони не дуже пасували би» [14, 93]. Критик писав, що М. Чубатий схильний дивитися на минуле крізь призму теперішнього, оперуючи новочасними поняттями. Не сприймав оглядач і суджень автора про український народ, вважаючи, що недоречно говорити про нього за межами князів, бояр і міщанства, оскільки лише останні були представниками племінної свідомості русинів. «Такий вираз як народ Галичини, – писав оглядач, – виглядає імпазантно, але розходиться з правдою» [14, 94]. Схожі судження висловлював і М. Гавлік з приводу дослідження І. Брика про польсько-українські протистояння на Конгресі 1848 р. Автору, зокрема, закидалася неусталеність національної термінології, про що свідчило використання, без чіткого розмежування, термінів «український», «русини» та «малоросійський народ» [15].

Суголосною була й офіційна позиція редакторів часопису, що вважали за потрібне виправляти в текстах українських учених етнонім «Україна» на більш коректний для них етнонім «Русь». Наприклад, відомий нарис з української історіографії М. Андрусяка супроводжувався пояснювальним приписом, що «редакція у питаннях термінології стоїть на позиціях польської традиції, якої «Kwartalnik Historyczny» дотримувалася досі, тому дещо змінила назву дослідження (замість слова «українська» ввела термін «руська»), натомість в тексті залишила авторові повну свободу» [16; 14].

Найбільш дражливою темою, довкола якої віддавна точилися дискусії польських та українських науковців залишалася історія козаччини. З усієї козацької проблематики особливе зацікавлення польських учених зосереджених довкола часопису, традиційно, викликала

доба Хмельниччини, широко представлена в опрацюваннях та рецензіях. Серед польських авторів міжвоєнного періоду, які займалися проблемами козаччини, на сторінках «Kwartalnika Historycznego» бачимо імена А. Чоловського, Л. Франся, З. Стронського, В. Томкевича, Я. Волінського. Зауважимо, що на відміну від попередньої історіографії, котра наголошувала на відсутності будь-яких поважних соціально-релігійних підстав для виникнення козацьких рухів, практично всі польські історики міжвоєнного часу серед причин їхнього виникнення першочерговими називали зростання соціальних утисків, що спровокували вибух незадоволення народу. Тут можемо говорити про певне консенсусне зближення позицій польських та українських істориків, що йому передувала тривала робота з вивчення соціально-економічних аспектів історії того часу.

Про оцінки на сторінках «Kwartalnika Historycznego» доробку українських вчених з історії козаччини дізнаємося з оглядів, які читачам часопису в середині 20-х рр. ХХ ст. представляв М. Гавлік. Поява перших, після тривалого мовчання, відгуків пов'язана передовсім зі спробами української інтелігенції Львова відмовитись від загостреного обставинами війни політичного протистояння з польською стороною [10]. Символічним кроком назустріч представників польської історичної науки стала публікація у 1924 р. у часописі низки рецензій на дослідження українських науковців. Хоч і до того часу співпрацівники часопису намагалися не випускати з уваги опрацювання українських дослідників, але на шпальтах часопису про них з'являлися переважно лише інформаційні повідомлення. Як приклад можемо навести огляд розвідки Б. Барвінського «Слідами гетьмана Мазепи». Рецензент поінформував читачів про те, що Б. Барвінський аналізував нові документи, які дещо по-іншому дозволяли тлумачити герб Мазепи та дослідив походження слова «Мазепа», стверджуючи, що це насмішквате прізвище (справжнє прізвище – Колединський чи Колодинський), яке вказувало на певні особисті прикмети (так називали неохайну, грубувату або нерозумну людину) і було успадковане від батька майбутнього гетьмана [17, 227].

Першими більш розлогими критичними оглядами стали відгуки на роботи М. Грушевського та його учнів – І. Крип'якевича та М. Кордуби. У польських колег, повз увагу яких не проходило жодне дослідження М. Грушевського [7, 251], не викликав сумніву високий теоретико-методологічний рівень праць найвідомішого українського історика та представників його школи. Підкреслювалася новизна цих опрацювань, що ґрунтувалися на архівних даних, докладність їх опрацювання, глибина історіографічного аналізу та намагання авторів неупереджено представляти зібраний матеріал.

Відкривався «український блок» рецензією М. Гавліка на частину восьмого тому «Історії України-Руси» М. Грушевського під назвою «Хмельниччина в розквіті». Рецензент зауважував, що: «Автор, як це й декларувалося ним у вступі, представив матеріал максимально об'єктивно, завдяки чому постать Хмельницького постала в іншому світлі, у порівнянні з попередніми тенденційними презентаціями М. Костомарова чи Ф. Равіти-Гавронського. Хмельницький зображувався як Козак – представник нового стану, який бореться за здобуття більших свобод...» [18, 362]. Помилковим, однак, на думку М. Гавліка, було приписувати Хмельницькому характер оборонця черні, творця українського руху, опікуна народу, якого той позбувався дорогою татарського ясиру. Він писав: «Радше можна було б приписати козацькому гетьману роль оборонця православ'я, про свободи якого згадується в договорах з Польщею. Хмельницький не хотів поривати з Польщею і дотримувався домовленостей, а війни провадив під тиском роз'ятрених мас черні, що не хотіли повертатися до давніх стосунків» [18, 363].

Особливу цінність цієї праці, на думку М. Гавліка, склали залучені архівні матеріали, завдяки яким автор уточнив цілу низку фактів: дати військових походів Хмельницького, дані про сили козаків та поляків, козацький реєстр та поділ на полки, тощо. І, що особливо важливо, здійснив послідовну критику джерел, намагаючись відокремити однієї легенди від історичної правди [18, 375].

Високо також оцінювалися М. Гавліком і роботи учнів М. Грушевського: І. Крип'якевича та М. Кордуби. Так дипломатичній історії, соціально-економічним та політичним особливостям козацької епохи були присвячені дослідження І. Крип'якевича «Учитель Б. Хмельницького», «Українська державна скарбниця за Богдана Хмельницького», «Серби в українському війську 1650–1660 рр.» [19, 376–377; 20, 378]. І. Крип'якевич виступив

продовжувачем ідей М. Грушевського та зосередився на конкретних виявах державності в той час. У праці «Учитель Б.Хмельницького» І. Крип'якевич обґрунтовував припущення про те, що Хмельницький навчався у Львові в колеґіумі єзуїтів. Для цього він зосередився на постаті наставника майбутнього гетьмана – каноніка о. Мокрського. Рецензентом підкреслювалася новизна дослідження, в якому автору вдалося встановити деякі дати і уточнити окремі відомості з життя Мокрського, що висвітлювали його взаємини з молодим Хмельницьким. Водночас висловлювалися і деякі зауваження до дослідження. Так, на думку М.Гавліка, І. Крип'якевич без належної аргументації стверджував, що Хмельницький походив з малознаного шляхетського роду. Попри слушність тверджень І.Крип'якевича, які розділяв і рецензент, про можливі симпатії Хмельницького до міста його юності – Львова (свідченням цього розглядалося уповноваження саме о. Мокрського бути послом на посередницьких перемовинах у 1648 р.), він вважав безпідставним твердження автора, що це було причиною відмови гетьмана захопити місто у 1648 та 1655 рр. На думку критика причини відступу козацького війська від Львова були значно прагматичнішими [19].

Зі ще більшим захоплення представляв М. Гавлік інше дослідження І.Крип'якевича – «Українська державна скарбниця за Богдана Хмельницького». Головне на чому акцентував рецензент стосувалося труднощів, які супроводжували роботу такого типу, пов'язаних з браком джерел цієї епохи: «Війни знищили як державні, так і приватні архіви, а козаки, противники правопорядку та польських властей, долучалися до цього з особливим завзяттям» [20, 379].

Як і у попередній праці тут підкреслювалася новизна дослідження, адже І.Крип'якевич, вишукуючи розрізнені та доволі скупі відомості, першим пролив світло на незнану до того часу організацію скарбниці Хмельницького. Єдине зауваження, що його сформулював М.Гавлік, стосувалося питань обрахунку королівщин, оскільки наявною була інформація тільки по київському і брацлавському воєводствах. У рецензента виникали запитання на підставі яких даних і послуговуючись якою методикою автор подавав відомості по чернігівщині, перепис в якій відбувався вже аж у 1654 р. в інших умовах, що фізично не могло коректно інформувати про попередній польський період. Лише припущенням вважав рецензент те, що за Хмельницького податки платили усі верстви населення, на що у непрямий спосіб, як вважав І.Крип'якевич, вказували окремі універсали гетьмана про податкові пільги. Натомість М. Гавлік погоджувався з автором у висновку про те, що захоплені козацькою верхівкою за правом «*ges nullius*» церковні (8–9 %) та шляхетські (66 %) землі – давали значний дохід в скарбницю гетьмана і були головними джерелами фінансових надходжень, оскільки в часи війни безпосередніх податків ніхто не платив. А Руїну спровокували не лише політичні, а й економічні чинники – зокрема борги держави Хмельницького, в якій річний дохід був втричі меншим за видатки на утримання війська [19, 380].

Детальної рецензії здобулася й праця іншого учня М. Грушевського – М. Кордуби, багаторічного співпрацівника часопису «*Kwartalnik Historyczny*» [21]. Як важливий причинок, що ілюстрував політичні комбінації Хмельницького щодо Польщі, розглядав М. Гавлік його дослідження «Між Замостям та Зборовом». Автор аналізував політичну ситуацію в Польщі перед елекцією Яна Казимира та участь у цьому процесі Б. Хмельницького. Зокрема М. Кордуба писав про підтримку Б. Хмельницьким кандидатури Сигізмунда Ракочі. Рецензент категорично не погоджувався з цим припущенням, зауважуючи: «Важко припустити, щоби ставлення Б. Хмельницького було нещирим у підтримці елекції Яна Казимира. Зважаючи на те, що козацькому гетьману погрозувала чернь і він був на порозі станових протистоянь» [22, 380].

На початку 30-х рр. ХХ ст. редакція часопису зініціювала серію публікацій про повоєнні здобутки європейських історіографічних шкіл. У їх числі бачимо й нарис про сучасну українську історіографію. Ідеться про роботу М. Андрусяка, у якій чи не вперше презентовано здобутки української Клію на такому поважному історіографічному форумі, яким був «*Kwartalnik Historyczny*». Важливою рисою студії М. Андрусяка був аналіз діяльності українознавчих інституцій не лише в давніх центрах української історичної науки, таких, як Львів (продовжувало діяти НТШ, засновувалися нові видавництва, як, наприклад, «Червона калина», працювали видавництва Ставропігії і чину отців-васильян) та Київ, де було створено УАН, історичну секцію якої очолював М.Грушевський. Звертав увагу автор на діяльність кафедри наукового вивчення історії України Д.Багалія, діяльність Д.Яворницького

в Дніпропетровську, наголошував і на роботі регіональних дослідницьких центрів у новостворених інститутах народної освіти у Вінниці, Ніжині, Полтаві.

Окремо М. Андрусак зупинявся і на характеристиці діяльності закордонних історіографічних центрів, адже саме їм судилося відіграти важливу роль у збереженні патріотичної історіографічної традиції [16]. Першим у їх низці автор виокремлював заснований у Відні в 1919 р. М. Грушевським Український інститут соціології, діяльність якого, проте, згасла з поверненням вченого до Києва. Найкраще розвивалися наукові студії в Чехословаччині: в Українському інституті в Празі, Українському історико-філологічному товаристві, Українському вищому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова, Українській господарській академії в Подебрадах. У Берліні протягом 1923–1924 рр. С. Томашівський редагував тижневик «Літопис», у 1926 р. тут постав Український науковий інститут. У Варшаві розгорнув діяльність І. Огієнко. Зрештою в Парижі часопис «Тризуб» публікував спогади, матеріали і статті, що стосувалися найновішої історії України.

Другу частину нарису було присвячено конкретним проблемам розвитку української історіографії в тематичному, концептуальному та джерелознавчому аспектах. Автор перелічив найбільш значні історіографічні дослідження цього десятиліття та подав огляд історичної літератури за різними тематичними напрямками. Зосередився на аналізі джерелознавчих пошуків та едиційній діяльності дослідників української історії. Водночас, М. Андрусак визначаючи провідні школи в українській історіографії, охарактеризував появу нових напрямків і формування дослідницьких традицій. Поряд з аналізом уже класичних на той час праць М. Василенка, М. Грушевського та Д. Багалія, М. Андрусак зупинився на докладному змалюванні тих концептуальних новацій, що були запропоновані в наукових розвідках В. Липинського, Д. Дорошенка, В. Січинського та ін. [16]. Аналіз історіософських засад цих творів був, по суті, першою спробою такого роду, презентованою для європейського читача. А праця М. Андрусак стала помітним кроком у популяризації здобутків вітчизняної Кліо, утвердивши саме поняття «українська історіографія».

На окрему увагу заслуговує також і співпраця з часописом українських дослідників старовини. Вони виступали не лише авторами досліджень, чи фігурантами оглядів, а й самі долучалися до провадження пріоритетної для «Kwartalnika Historycznego» інформаційно-критичної діяльності. Залучення українських авторів давало можливість редакторам часопису забезпечувати «східний» напрямок та знайомити своїх читачів з українським історіографічним продуктом. Так показово у цьому сенсі є рецензія М. Андрусак на дослідження М. Кордуби «Становлення української нації». Це була виголошена на честь 500-літніх роковин смерті князя Вітовта доповідь про доленосне значення для генези української нації приєднання руських земель до Литовського князівства у другій половині XIV ст., що викликала у середовищі українських дослідників старовини гостру полеміку. До обговорень долучилися члени різних дослідницьких осередків. Наприклад науковці згуртовані довкола Українського історико-філологічного товариства у Празі виступили з різкою критикою тверджень М. Кордуби. Перебіг цієї дискусії висвітлювався у львівській газеті «Діло» (1930 р., №275). На шпальтах тієї ж газети згодом дискутували М. Кодуба та М. Чубатий з К. Чеховичем. А у своїй рецензії М. Андрусак, виразно симпатизуючи М. Кордубі, детально знайомив читачів часопису «Kwartalnik Historyczny» з аргументами сторін [23].

У огляді дослідження І. Борщак «Мазепа – людина й історичний діяч «М. Андрусак у кращих традиціях «Kwartalnika Historycznego» вказував на помилки хронології, яких той міг уникнути, якби послуговувався науковою інформацією, критикував намагання автора ідеалізувати постать гетьмана, тощо. Рецензент зауважував, що І. Борщак зумів долучити до свого дослідження джерельний матеріал, який, однак губився в нагромадженнях пустої фразеології. Тому, на його думку, поставлене в титулі завдання охарактеризувати Мазепу як людину і історичного діяча автор не виконав [24].

Як автор рецензій для часопису «Kwartalnik Historyczny» неодноразово виступав й В. Заїкин – авторитетний дослідник історії церкви. Він був автором ідеї про те, що поширення християнства на Русі починалося за часів Ярополка, а не Володимира Великого; а внесок Володимира полягав в організації церкви та вкоріненні християнської релігії, що знаходило підтримку в польському науковому середовищі [25, 152]. Для часопису В. Заїкин рецензував роботу російського дослідника генеалогії Рюриковичів, історика-аматора М. Баумгартена

«Св. Володимир і хрещення Русі». У цій праці М. Баумгартен окреслив основні віхи історії християнізації Русі від найдавніших часів та присвятив особливу увагу особі князя Володимира, зокрема його участі у діяльності церкви на тлі політичної історії X–XI ст. Основні зауваги до дослідження, які висловлював В. Заїкин стосувалися літератури, джерел та версій окресленої проблеми [26]. Критик писав: «На підставі суджень довільно інтерпретованих джерельних фактів, а, найбільше, на підставі власних, безпідставних домислів і фантазій автор створив цілий «роман» про святого Володимира, його хрещення, одруження з Анною і християнізацію Русі» [7, 142].

Ця наукова полеміка отримала продовження уже у вигляді огляду роботи самого В. Заїкина «Нова» теорія початку християнства на Русі», здійсненого М. Каровцем. Критик погоджувався з українським ученим і розділяв помилковість обстоюваної М. Баумгартеном «латинської» теорії поширення християнства на Русі. Також, на думку М. Каровця, автор слушно закидав М. Баумгартнеру надмірності норманістів, поверховість джерелознавчого аналізу та незнання літератури предмету [27, 487].

Також В. Заїкин рецензував для «Kwartalnika Historycznego» працю ще одного аматора історії – українського архітектора та мистецтвознавця В. Січинського «Чужинці про Україну», і його оцінки були не меш суворими [28]. Це була перша спроба синтетичного охоплення найрізноманітніших відомостей про Україну, що містилися в писемних пам'ятках іноземців IX – XIX ст. Опрацюючи матеріал, автор подолав багато труднощів, оскільки до того часу не було навіть спроб зіставлення цих, розкиданих по різних джерелах, відомостей. Важкою була й реалізація завдання здійснити таке наукове опрацювання, яке, водночас, зацікавило би і ширший загаль читачів, що тягло за собою проблему обмеження обсягу пропонованих текстів. Через це, на думку рецензента, книга мала значні прогалини, які поглиблювалися недостатнім володінням автором літературою предмету та джерелами. Виникали питання у рецензента й стосовно хронології. Так за нижню межу праці бралось VI ст. н.е., яке представлялося слов'янськими часами, коли почала творитися українська раса, український народ і українська держава. З цього приводу критик писав: «Якщо йдеться про творення раси, то це значно давніші часи, якщо йдеться про початок української держави як конгломерату племен, то автору треба було сягати ще скіфських часів, а якщо йдеться про початок політичний, то говорять про антів» [28, 334]. Мав претензії рецензент і до компонування матеріалів книги, серед яких не було творів стародавніх авторів. Були зауваження і до аналізу наведених арабських та західноєвропейських праць. Та підсумовуючи В. Заїкин зазначав, що дана робота через наявність грубих фактологічних помилок, упущень та виразний суб'єктивізм у виборі матеріалу не задовольняла багатьох суто наукових вимог, але, без сумніву, була цінним набутком української науково-популярної літератури [28, 335].

Наведені приклади співпраці українських дослідників старовини з часописом є свідченням відкритості редакційної політики видання міжвоєнного періоду, основним критерієм для відбору авторів якого залишалася фаховість, а не національна приналежність.

Найбільш гостро і не завжди об'єктивно сприймалися авторами часопису дослідження українських авторів, що мали в собі політичну складову. Подібні праці, на думку польських оглядачів, прислуговувалися не стільки з'ясуванню історичної правди, скільки спричинялися до ескалації національної ворожнечі. Про це йшлося, наприклад, у вже згаданому огляді Ч. Франкевичем праці М. Чубатого «Західна Україна і Римв XIII ст. в своїх змаганнях до церковної унії» [14]. Найперше з чим полемізував рецензент, було твердження М. Чубатого про те, що усі унії до половини XIV ст. мали випадковий характер і тривали не довше ніж життя одного володаря. На думку оглядача Русь в часи своєї незалежності не відчувала нехиті до римської церкви, але усі плани еліт розбивалися через несприйняття її ширшими верствами населення. Намагався рецензент спростувувати й твердження автора про те, що ініціатива уній виходила від галичан, а ставлення польської сторони до таких ініціатив була негативною. З цього приводу він писав: «Пан Чубатий бачить у розмовах про унію тяглість, тим часом насправді тут була лише традиція її зривання» [14, 95]. На думку критика недостатньо аргументованими були окремі твердження автора. Наприклад, тісна співпраця Данила з папським престолом через забезпечення відомостями про татарські рухи не могло бути свідченням визнання його наймогутнішим князем тодішньої Русі. Закидалося М. Чубатому вживання у тексті виразів без конкретного часового означення: «одразу ж після

окупації», «в цей час», «тоді ж». Ч.Франкевич вважав виявом браку історичного чуття представлення Данила «українським королем» та розповіді про кореспонденцію папи Інокентія III з українцями. Він писав: «Потрібно п. Чубатому розуміти, що покоління тих, хто в такій далекій епосі жили і вмирили як руські, що підтверджується джерелами і традицією, називати українцями є ігноруванням історії і триманням руки на сучасному житті національної політики!» [14, 96].

Від польського оглядача у 1919 р. важко вимагати об'єктивності та неупередженості, але часом Ч.Франкевич дозволяв собі й пасажі, що виходили за межі фахової дискусії. Так, вказуючи на помилки фактографічного характеру, він писав: «Сюжети, які для фахового історика мали бути лише гіпотезою, для автора ставали історичним фактом» [14, 97]. Насправді, говорити про випускника Львівського університету, учня М.Грушевського та О.Бальцера як недопрофесіонала можна було лише від необізнаності.

Доволі гострою була рецензія М.Гавліка на працю І.Брика про перебіг слов'янського з'їзду під час Весни народів. Політична тенденційність, демонстрована автором, стала наріжним каменем цієї, також не вельми наукової дискусії. І.Брик стверджував, що поляки паралізували діяльність представників Головної руської ради у 1848 р. і тому порушене «українське питання» (поділ Галичини на польську і українську частини) не знайшло підтримки на цьому форумі. А згодом червневі події і силове припинення діяльності конгресу перервало усі обговорення і спричинилося до того, що з'їзд не мав жодних позитивних результатів, а лише поглибив прірву між поляками та русинами.

Найбільше обурення рецензента викликали зауваження автора про те, що утиски поляків знищили високу українську культуру. Хоча в тексті І.Брик сам стверджував, що українська народність на той час давала незначні ознаки життя, звертаючись, як приклад, до факту послуговування членами русинської делегації конгресу для спілкування між собою російською мовою, що викликало нерозуміння у представників інших слов'янських делегацій. Це давало М.Гавліку привід іронізування з приводу «високості» тогочасної української культури та допитуватися де саме автор бачив її прояви – в участі руської молоді в польських демонстраціях, вживанні польської мови в греко-католицьких семінаріях, чи у послуговуванні представниками руської інтелігенції (наприклад Дуткевичем) латинською, польською і німецькою мовами для ведення власного щоденника [15].

Суголосними були оцінки М.Гавліком іншої роботи І.Брика присвяченої початкам української преси в Галичині у 1848 р., опубліковані у наступному річнику «Kwartalnika Historycznego». Автор розповідав про труднощі у реалізації проекту першого галицького періодичного видання, пов'язані з неусталеністю русинської абетки, браком освіти потенційних читачів, перешкодами влади, тощо. Врешті, коли у 1848 р. було отримано дозвіл на видання культурно – освітньої газети «Руська бджола» (під редагуванням Д.Зубрицького), то через березневі заворушення вона так і не побачила світ. А першим русинським видавничим проектом став політичний тижневик «Галицька зоря», що з'явився у червні 1848 р. під головуванням А.Павенського. Рецензент доволі гостро полемізував з автором з приводу з'ясування причин занепаду цього видання. І.Брик вважав, що це відбулося через відсутність політичного навику у русинів, виробленню якого перешкоджала польсько-австрійська владна система, спрямована на знищення руського народу. Натомість рецензент вважав, що такі висновки, які ґрунтувалися лише на аналізі гострих полемік між авторами «Галицької зорі» та польськими виданнями, що є звичайною публічною практикою, доволі голослівні. Критик вважав, що не можна трактувати як очорнення різку реакцію поляків на заклик «Галицької зорі»: «Пора взяти до рук зброю та звести криваву боротьбу». Безпідставним вважав рецензент і звинувачення автора у тому, що в руйнуванні планів видання «Руської бджоли» винуваті «агресивні імперіалістичні плани поляків» у березневі дні 1848 р., оскільки унеможливила видавництво така чисто технічна обставина як ліквідація цензури. Зрештою ще одним «вічним» питанням про 1848 р. було питання участі австрійської влади у русинській справі [29].

Полярністю відзначалися оцінки «Нарису історії України (до половини XVII ст.)» Д. Дорошенка, виданого у Варшаві у 1932 р. під егідою Варшавського українського інституту, що надавало роботі характер офіційного речника тих українських істориків, які працювали

у Польщі [30]. У цій праці окреслювався розвиток української історичної думки і історичних досліджень від кін. XVII ст. і до сучасності. Автор піднімав питання загальної схеми історії Східної Європи і цілком науково умотивовано, як зазначала рецензент, виводив історію України від найдавніших часів. Пояснював походження назв «Русь» та «Україна», окреслював корпус джерел з давньої історії та археологічні здобутки. Проте це не була синтеза історії України. Автор виступив компілятором, місцями еkleктиком і тримався проторованої своїми попередниками стежки. На думку Є. Малечинської, якби книга була об'єктивним і докладним підручником, який би в науковий спосіб інформував лише про те, що вже зроблено з історії південної Русі, то її вартість була б значно більшою, а поява – дуже актуальною. Натомість у неї були певні застереження щодо об'єктивності і докладності автора, оскільки бачила у праці Д. Дорошенка окрім суто наукових, ще й пропагандистські цілі. А трактування ним минулого розцінювала, радше, як політично-публіцистичне, а не науково-історичне. Це, як вважала рецензентка, було особливо прикро через відчутний брак інформації про українські дослідження після 1918 р.

Дуже яскраво проступали в тексті гострі пропагандистські гасла спрямовані проти Росії. Є. Малечинська відзначала, що «Вся книга Д. Дорошенка була, як, зрештою, велика частина української історіографії, спрямована на оборону тези про незалежність південної Русі від великоросійського моря» [30, 616]. З цією ідеєю пов'язувалася й теза автора про тяжіння української культури до півдня і сходу, а не до півночі і заходу. На її думку автор в такий спосіб відходив від домінуючої у молодих українських істориків схильності заперечувати роль Польщі у привнесенні на Русь західних впливів, проте підкреслювати значення самої західної культури в історії свого народу.

Підсумовуючи, рецензентка представляла книгу як написану нашвидкуруч, бойову і виразно антипольську, таку, до яких поляки уже звикли і які викликають радше сум, аніж здивування. Це підштовхувало її звернутися до очільників Українського наукового інституту в Варшаві з питанням, чи може стати в пригоді таке дослідження для боротьби, котру русько-українське суспільство, а з ним і русько-українська наука веде за право свого народу бути серед європейських народів [30, 617].

Висновки. Проблема представлення української історичної науки на шпальтах «Kwartalnika Historycznego» у перші роки міжвоєнного періоду тісно пов'язана з загостренням військово-політичної боротьби між поляками та українцями. Також після здобуття Польщею незалежності змінилися цілі і завдання національної історичної науки та відбулася її переорієнтація на проблеми власного минулого. Це знайшло своє відображення на шпальтах часопису, співпрацівники якого допіру в середині 20-х рр. XX ст. починають звертати увагу на повоєнний доробок українських істориків, найперше пов'язаних зі Львовом. Очевидно, що така ситуація була спричинена не тільки руйнуванням наукових контактів з Наддніпрянщиною, а й проблемами відбудови та організації історичної науки останньої. Допіру на початку наступного десятиліття у «Kwartalniku Historycznym» з'являються перші спроби представлення актуального стану справ в усіх дослідницьких осередках української історичної науки, змалювання її цілісного образу. Свідченням відкритості та національної толерантності редакційної політики часопису було запрошення до співпраці у ньому українських авторів: М. Андрусика, В. Заїкина, М. Кордуби. В цілому редакція «Kwartalnika Historycznego» намагалася зберігати об'єктивність у оцінках української історіографічної продукції, що було традиційно притаманно редакційній політиці часопису, спрямованій на відстоювання високих стандартів провадження історичного дослідження у дусі позитивізму навіть у міжвоєнну добу.

Список використаної літератури

1. Statut Towarzystwa Historycznego. Lwów, 1886. S. 1.
2. Modelska T. E. Towarzystwo Historyczne 1914–1924. *Kwartalnik Historyczny*, 1937. R. 51. S. 41–88.
3. Maternicki J. Miejsce i rola «Kwartalnika Historycznego» w dziejach historiografii polskiej. *Historia jako dialog*. Rzeszów: Wyd. UR, 1996. 299 s.
4. Śreniowska K. Uwagi o nauce historycznej polskiej w latach 1887–1900 w świetle «Kwartalnika Historycznego». *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Seria I. Z. 15*, 1960. S. 153–163.

5. Kondracki T. *Polskie Towarzystwo Historyczne w latach 1918–1939*. Toruń : Wydawnictwo Naukowe GRADO, 2006. 417 s.
6. Руда О.В. Українська тема на сторінках львівського часопису «Kwartalnik Historyczny» («Історичний кварталник») в 1887–1914 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*: Міжвід. зб. наук. праць, присв. пам'яті доктора іст. наук, проф. І.М. Кулинич. Вип. 13. К.: Ін-т історії України НАН України, 2004. С. 308–321.
7. Тельвак В. Українська історична наука на сторінках часопису «Kwartalnik Historyczny» (до 1914 р.). *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* Т. III. Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. S. 245–256;
8. Тельвак В. Теоретико-методологічна проблематика на сторінках «Kwartalnika Historycznego» (до вибуху Першої світової війни). *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* №.II. Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2004. S. 75-90.
9. Лазурко Л. Співпраця українських вчених з польським Історичним товариством у Львові (1886–1939 рр.). *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* №.V. Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2007. S. 240–254.
10. Зашкільняк Л. До історії українсько-польських наукових взаємин у Львові міжвоєнного періоду. *Львів: місто, суспільство, культура* [Вісн. Львів. ун-ту. Спеціальний випуск. Т. III]. Львів, 1999. С. 545–552.
11. Зашкільняк Л. Спроби українсько-польського порозуміння в міжвоєнній Польщі: сподівання і реалії. *Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст.*: Матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. (21–22 лист. 1996). Івано-Франківськ: Плай, 1997. С. 155–160.
12. Комар В. Спроби нормалізації польсько-українських відносин у Другій Речі Посполитій. *Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст.*: Матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. (21–22 лист. 1996). Івано-Франківськ: Плай, 1997. С. 236–242.
13. Кучерепа М. Національна політика Другої Речі Посполитої щодо українців (1919–1939 рр.). *Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст.*: Матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. (21–22 лист. 1996). Івано-Франківськ: Плай, 1997. С. 250–253.
14. Frankiewicz C. [Rec.:] Czubyatj M. Zachidna Ukraina i Rym u XIII w. u swoich zmahaniach do cerkownoj unii. *Kwartalnik Historyczny*, 1919. S. 93–97.
15. Gawlik M. [Rec.:] Bryk I. Slowianskij zjazd w Prazi 1848 r. *Kwartalnik Historyczny*. 1923. S. 233–235.
16. Andrusiak M. Historiografja ruska (ukraińska) w latach 1921–1930. *Kwartalnik Historyczny*, 1934. S. 57–64.
17. Gawlik M. [Rec.:] Barwińskij B. Slidamy hetmana Mazepy. *Kwartalnik Historyczny*, 1923. S. 227.
18. Gawlik M. [Rec.:] Hruszewskij M. Chmelnyczczyna w rozćwiti (1648 – 1650). *Kwartalnik Historyczny*, 1924. S. 361–375.
19. Gawlik M. [Rec.:] Krypjakewycz I. Uczytel Bohdana Chmelnyc'koho. *Kwartalnik Historyczny*, 1924. S. 376–380.
20. Gawlik M. [Rec.:] Krypjakewycz I. Ukrajińskij derżawnyj skarb za Bohdana Chmelnyc'koho. *Kwartalnik Historyczny*, 1924. S. 378–379.
21. Руда О., Піх О. Рецензійна діяльність Мирона Кордуби на сторінках «Kwartalnika Historycznego» («Історичного кварталника»). *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. Збірник наукових праць. Вип. 5: Ювілейний збірник на пошану Олександра Коляничука. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2012. С. 141–152.
22. Gawlik M. [Rec.:] Korduba M. Miż Zamostjem ta Zborowom. *Kwartalnik Historyczny*, 1924. S. 380.
23. Andrusiak M. [Rec.:] Korduba M. Die Entstehung der ukrainische nation. Contributions a l'histoire del'Ukrad'ne au VII-e Congrès International des Sciences Historiques, Varsovieaoût, 1933. *Kwartalnik Historyczny*, 1934. S. 121–126.
24. Andrusiak M. [Rec.:] Borszczak I. Mazepa – ludyna i istorycznyj dijaz. *Kwartalnik Historyczny*, 1933. S. 287–288.
25. W.A.W. [Rec.:] Zajikyn W. Chrystijanstwo na Ukrajini za czsiw kniazia Jaropołka I (969–979). *Kwartalnik Historyczny*. 1929. S. 152.
26. Zajikyn W. [Rec.:] Baumgarten N. Sw. Wołodymyr i chreszczennja Rusy. *Kwartalnik Historyczny*. 1935. S. 134–142.
27. Karowec M. [Rec.:] Zajikyn W. «Nowa» teojrjia o początkach chrystijanstwa na Rusi. *Kwartalnik Historyczny*, 1936. S. 487.
28. Zajikyn W. [Rec.:] Siczynskij W. Czuzyni pro Ukrajinu. *Kwartalnik Historyczny*, 1939. S. 333–335.
29. Gawlik M. [Rec.:] Bryk I. Poczatki ukrajińskoj presy w Hałyczyni i Lwiwska Stawropigja. *Kwartalnik Historyczny*, 1924. S. 380–386.
30. Maleczyńska E. [Rec.:] Doroszenko D. Ilustrowana istorija Ukrajiny, T.I. *Kwartalnik Historyczny*, 1933. S. 612–617.

References

1. Statute of the Historical Society (1886). Lviv. S. 1. (in Pol.)
2. Modelski, T. E. (1937) Historical Society 1914 – 1924. Historical Quarterly. S. 41–88. (in Pol.)
3. Maternicki, J. (1996). The place and role of the «Kwartalnik Historyczny» in the history of Polish historiography. History as dialogue. Rzeszów: Ed.: UR. 299 s. (in Pol.)
4. Hbreniowska, K. (1960). Comments on Polish history in the years 1887-1900 in the light of the «Historical Quarterly». Scientific Journals of the University of Lodz. Humanities and Social Sciences. Series I. Z. 15. S. 153–163. (in Pol.)
5. Kondracki, T. (2006). Polish Historical Society in 1918–1939. Toruń. 417 s. (in Pol.)
6. Ruda, O.V. (2004). The Ukrainian theme on the pages of the Lviv magazine “Kwartalnik Historyczny” (“Historical Quarterly”) in 1887–1914. International relations of Ukraine: scientific research and findings. Kyiv. Ed. 13. S. 308–321. (in Ukr.)
7. Telvak, V. (2005). Ukrainian historical science on the pages of the journal “Historical Quarterly” (until 1914). The multicultural historical environment of Lviv in the 19th and 20th centuries. T. III. Rzeszów: Ed. University of Rzeszów. S. 245–256. (in Ukr.)
8. Telvak, V. (2004). Theoretical and methodological problems on the pages of “Historical Quarterly” (before the outbreak of the First World War). The multicultural historical environment of Lviv in the 19th and 20th centuries. T.II. Rzeszów: Ed. University of Rzeszów. S. 87. (in Ukr.)
9. Lazaruko, L. (2007). Cooperation of Ukrainian scientists with the Polish Historical Society in Lviv (1886–1939). The multicultural historical environment of Lviv in the 19th and 20th centuries. T.V. Rzeszów: Ed. University of Rzeszów. S. 240–254. (in Ukr.)
10. Zashkilnyak, L. (1997). To the history of Ukrainian-Polish scientific relations in Lviv in the interwar period. Lviv: city, society, culture. T. III. Lviv, 1999. S. 545–552. (in Ukr.)
11. Zashkilnyak, L. (1997). Attempts at Ukrainian-Polish understanding in interwar Poland: hopes and realities. Ukrainian-Polish relations in Galicia in the 20th century: Materials of the International science and practice conference (November 21–22, 1996)). Ivano-Frankivsk: Play, 1997. S. 155–160. (in Ukr.)
12. Komar, V. (1997). Attempts to normalize Polish-Ukrainian relations in the Second Polish-Lithuanian Commonwealth. Ukrainian-Polish relations in Galicia in the 20th century: Materials of the International science and practice conference (November 21–22, 1996)). Ivano-Frankivsk: Play, 1997. S. 236–242. (in Ukr.)
13. Kucherepa, M. (1997). National policy of the Second Commonwealth of Nations towards Ukrainians (1919–1939). Ukrainian-Polish relations in Galicia in the 20th century: Materials of the International science and practice conference (November 21–22, 1996). Ivano-Frankivsk: Play. S. 250–253. (in Ukr.)
14. Frankienich, C. (1919) [Rec.:] Chubatyj M. Western Ukraine and Rome in the 13th century in their fight for church union. Historical Quarterly. S. 93–97. (in Pol.)
15. Gavlik, M. (1923) [Rec.:] Bryk I. Slavic congress in Prague in 1848. Historical Quarterly. S. 233–235. (in Pol.)
16. Andrusiak, M. (1934). Ruthenian (Ukrainian) historiography in 1921–1930. Historical Quarterly. S. 57–64. (in Pol.)
17. Gavlik, M. (1923) [Rec.:] Barvickij B. In the footsteps of Hetman Mazepa. Historical Quarterly. S. 227. (in Pol.)
18. Gavlik, M. (1924) [Rec.:] Hrusevskij M. Khmelnytskyi’s time in bloom (1648 – 1650). Historical Quarterly. S. 361–375. (in Pol.)
19. Gavlik, M. (1924) [Rec.:] Krypjakewycz I. Teacher of Bohdan Chmelnyckyj. Historical Quarterly. S. 376–380. (in Pol.)
20. Gavlik, M. (1924) [Rec.:] Krypjakewych I. Ukrainian state treasure in the time of Bohdan Khmelnytskyi. Historical Quarterly. S. 378–379. (in Pol.)
21. Ruda, O., Pih, O. (2012). Myron Korduba’s review activity on the pages of “Kwartalnika Historycznego” (“Historical Quarterly”). Ukraine–Poland: historical heritage and public consciousness. Collection of scientific works. Ed.5 Lviv. S. 141–152. (in Ukr.)
22. Gavlik, M. (1924) [Rec.:] Korduba M. Between Zamostia and Zboriv. Historical Quarterly. S. 380. (in Pol.)
23. Andrusiak, M. (1934) [Rec.:] Korduba M. The Formation of the Ukrainian Nation. Contributions to the history of Ukraine at the VII International Congress of Historical Sciences, Varshava, 1933. Historical Quarterly. S. 121–126. (in Pol.)
24. Andrusiak, M. (1933) [Rec.:] Borshchak I. Mazepa is a person and a historical figure. Historical Quarterly. S. 287–288. (in Pol.)
25. V.A.V. (1929) [Rec.:] Zajikyn W. Christianity in Ukraine during the time of Prince Yaropolk I (969 – 979). Historical Quarterly. S. 152. (in Pol.)

26. Zajikyn, V. (1935) [Rec.:] Baumgarten N. St. Volodymyr and the Baptism of Ruthenian. Historical Quarterly. S. 134–142. (in Pol.)
27. Karovec, M. (1936) [Rec.:] Zajikyn V. The “new” theory about the beginnings of Christianity in Rus. Historical Quarterly. S. 487. (in Pol.)
28. Zajikyn, V. (1939) [Rec.:] Sichynskyj V. Foreigners about Ukraine. Historical Quarterly. S. 333–335. (in Pol.)
29. Gavlik, M. (1924) [Rec.:] Bryk I. The beginnings of the Ukrainian presa in Halychyna and Lvivska Stavropigja. Historical Quarterly. S. 380–386. (in Pol.)
30. Maleczyska, E. (1933) [Rec.:] Doroshenko D. The illustrated history of Ukraine, T.I. Historical Quarterly. S. 612–617. (in Pol.)

LAZURKO Lidiia, PhD hab. (History), Professor of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,

e-mail: lazurkol@gmail.com,

VLADYHA Olga, PhD (History), Associate Professor of Lviv Professional College of Computer Technologies and Building,

e-mail: olhavladyha@gmail.com

UKRAINIAN KLIO ON THE PAGES OF A POLISH JOURNAL «KWARTALNIK HISTORYCZNY» (1918–1939)

Abstract. Introduction. *It is impossible to form a complete picture of the Ukrainian historical science of the interwar period without taking into account how its images were deposited in the historiography of neighboring nations. In this context, the historical science of Poland as a state that had a common past with us and waged an active struggle for this historical heritage is very indicative in this context. An important representative of Polish historiography of the specified period is the magazine “Kwartalnik Historyczny”, which was published in Lviv during 1887–1939.*

The research methodology is based on the principles of historicism, systematicity, scientificity, verification, authorial objectivity using general scientific and special-historical methods.

The scientific novelty is that for the first time the image of Ukrainian historical science of the interwar period, which was laid down on the pages of the journal «Kwartalnik Historyczny», was investigated.

Research results. *The problem of presenting Ukrainian historical science in the columns of «Kwartalnik Historyczny» in the first years of the interwar period is closely related to the aggravation of the military-political struggle between Poles and Ukrainians. Also, after Poland gained independence, the goals and objectives of the national historical science changed and its reorientation to the problems of its own past took place. This was reflected in the columns of the journal, whose collaborators continued until the middle of the 20s of the 20th century are beginning to pay attention to the post-war work of Ukrainian historians who were first associated with Lviv (representatives of the school of Mykhailo Hrushevskyi). It is obvious that such a situation was caused not only by the destruction of scientific contacts with the Dnieper Ukraine, but also by the problems of reconstruction and organization of the latter's historical science. It was not until the beginning of the next decade that the first attempts to present the current state of affairs in all research centers of Ukrainian historical science, to paint its holistic image, appeared in the journal «Kwartalnik Historyczny». Evidence of the openness and national tolerance of the magazine's editorial policy was the invitation to collaborate with Ukrainian authors: M. Andrusyak, V. Zaikin, M. Korduba. In general, the editors of the journal «Kwartalnik Historyczny» tried to maintain objectivity in evaluating Ukrainian historiographical products, which was traditionally inherent in the editorial policy of the journal, aimed at defending high standards of conducting historical research in the spirit of positivism even in the interwar period.*

Key words: *Ukrainian historiography, Polish scientific press, historical school of Mykhailo Hrushevskyi, interwar period.*

Одержано редакцією 29.09.2022
Прийнято до публікації 12.12.2022